

I grefvens tid. : dramatisk skiss /

Cygnæus, Gustaf,

81 F a Br.

CYGNELUS

I GREFVENS TID

1905

Dr. Paul
Vitt. G.
Dram.
(Om)
2

GUSTAF CYGNÆUS

I GREFVENS TID

DRAMATISK SKISS

HELSINGFORS 1905
FÖRLAGSAKTIEBOLAGET
HELIOS

Su. 296.
06

I GREFVENS TID.

DRAMATISK SKISS

AF

GUSTAF CYGNÆUS.

HELSINGFORS
FÖRLAGSAKTIEBOLAGET HELIOS.
1905.

HELSINGFORS
AKTIEBOLAGET LILIUS & HERTZBERG.
1905.

Tillåtet af censuren den 25 oktober 1905.

FÖRORD.

Sedan i maj 1877 i Åbo en bestyrelse blifvit tillsatt för insamlande af medel till resandet af en Per Brahestod på den ort i Finland, där den ädle mannen i tiden haft sitt hufvudsäte, och året derpå undertecknad blifvit vald till sekreterare i bestyrelsen, hvilken plats jag sedermera bibehöll, så länge bestyrelsen fungerade, togs min verksamhet i anspråk bl. a. vid anordnandet af en serie soiréer år 1882, afsedd för staden Åbo och upptagande program af olika art. Vid en af dessa, som anordnades i därvarande societetshus (Åbo teater var för tillfället nedbrunnen), utgjordes programmet af den dramatiska skiss, som här för första gången offentliggöres.

Stoffet till den var hämtadt från mina historiska kunskaper om Brahe, och detaljerna om Isak Rothovius och hans familj hade jag tagit ur Carl Henrik Strandbergs på 1830-talet utgifna »Åbo stifts herdaminne.» Den gamle biskopens yngsta dotter gaf jag namnet Karin, som syntes mig lämpligare i vers än hennes historiska namn Maria. Maria Rothovius blef enligt samma källa gift med sedermera kyrkoherden i Kimito, Praetanus, hvilket namn jag i min lilla skiss utbytte mot namnet Erik Peldanus, lånadt ur J. J. W. Lagus »studentmatrikel för Åbo akademi 1640.»

Stycket uppfördes på en improviserad scen den 31 mars 1882. De uppträdande voro: Per Brahe, godsegaren Arthur Alléen, undertecknad, som innehade Rothovius' roll, Karin hans dotter, som spelades af fröken Majken Sundahl, Peldanus af biträdande lektorn i matematik vid dåvarande provisoriska afdelningen af svenska klassiska lyceum i Åbo, Knut Lindgren. Till samtliga dessa personer, som ännu lefva och som år 1882 med hänförelse hjälpte författaren att gifva stycket lif, frambär jag i dag mitt tack och ber dem om ursäkt, att jag här anfört deras namn.

En person, som jag då liksom ännu i dag både i fråga om opartiskhet och kompetens att bedöma stycket ställer högre än någon annan i vårt land, är professor Carl Gustaf Estlander. Strax efter styckets uppförande tillsände jag honom mitt manuskript och anhöll att han oförbehållsamt ville delgifva mig sitt utlåtande därom. Såsom svar erhöll jag omedelbart ett synnerligen vänligt och välvilligt utlåtande, i hvilket han bad mig efter omarbetning af några enskilda detaljer, dem han ansåg kunna vara bättre, återsända honom manuskriptet till införande i »Finsk Tidskrift», hvilken af honom själf på denna tid utgafs, en fordran om hvilken jag ej djärfts göra en framställning. Jag afstod dock både från omarbetningen och insändandet.

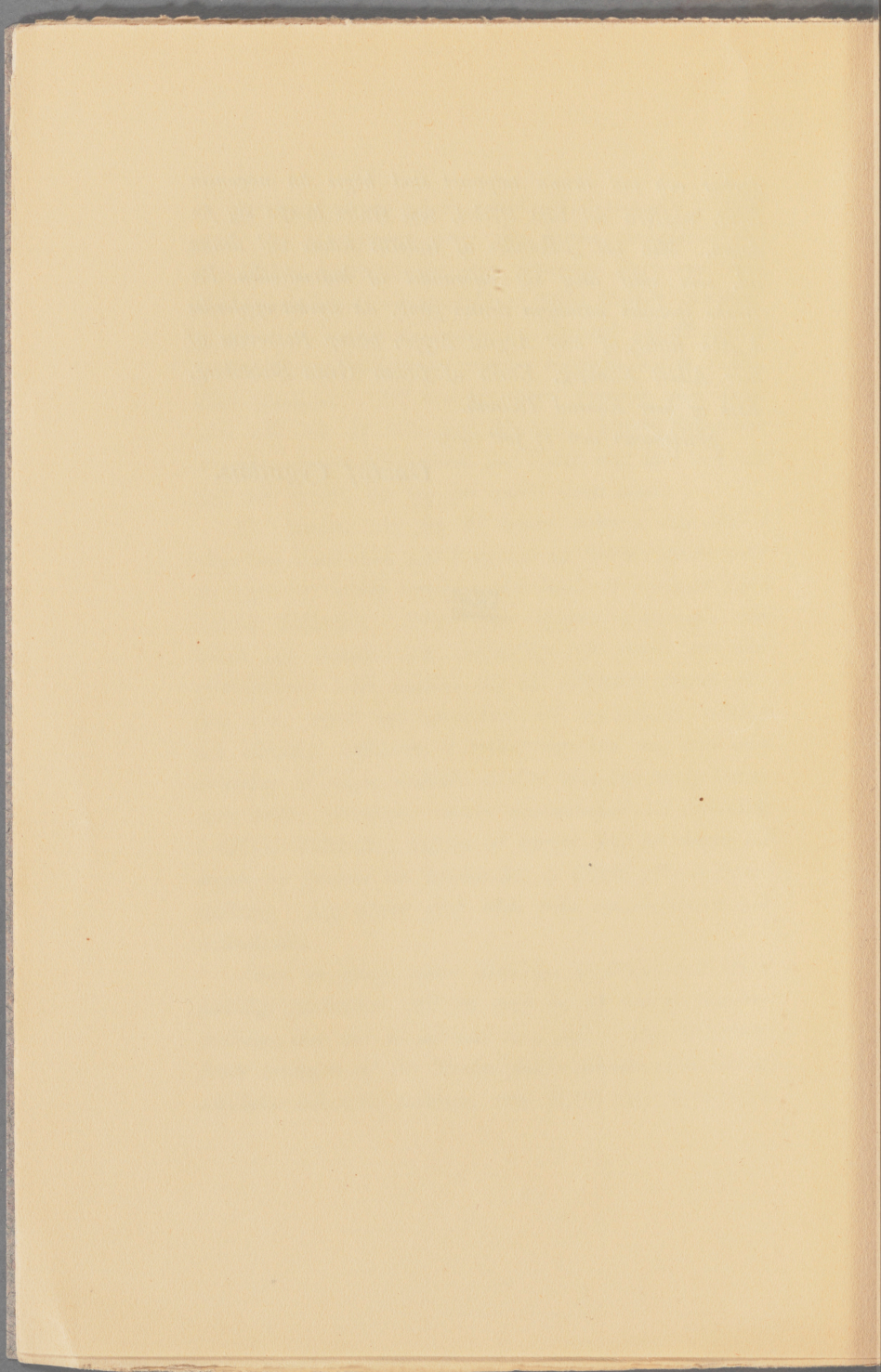
Ännu en gång, sedan åtskilliga år förgått och äfven åtskilligt förändrats, föll det mig in, att vid en festföreställning, som den 18 februari 1902 gafs i Åbo, då trehundraårsdagen af Per Brahes födelse firades därstädes af »svenska inhemska teatern», som blifvit mig synnerligen

dyrbar och vid denna tidpunkt stod högre än någonsin
förut, uppföra det lilla stycket, som syntes lämpa sig för
dagen. Min idé godkändes af teaterns ledare vid denna
tid, som själf åtog sig utförandet af hufvudrollen. Per
Brahe spelades nämligen denna gång, då stycket uppfördes
å Åbo teater, af herr August Arppe, biskop Rothovius af
herr Albert Ehnberg, Karin af fröken Greta Strindberg,
Erik af herr Konrad Tallroth.

Mariehamn den 27 juli 1905.

Gustaf Cygnæus.

GODSEGAREN ARTHUR ALLÉEN

till en vänlig erinran om våra likartade dramatiska ungdomsintressen och med ett upprigt tack för all den vänlighet, jag och sedermera min hustru i ditt och din makas hem på det gästfria Artukais åtnjutit.

PERSONERNA:

Per Brahe, Generalguvernör öfver Finland, 38 år

Isak Rothovius, Biskop i Åbo, 68 år.

Karin, Hans dotter, 18 år.

Erik Peldanus, student, 23 år.

Händelsen försiggår i maj 1640 i Åbo.

Rum i ärkebiskopshuset. Dörr i fonden. Till vänster för åskådarne dörr till biskopens rum. Till höger ett fönster. Rummet enkelt möbleradt. Ett bord till vänster. Två stora länstolar på hvar sin sida af scenen m. m.

FÖRSTA SCENEN.

Karin (står vid fönstret, blickande ut med drömmande uppsyn. Framför henne står en spinnrock.)

Rothovius (inträder hastigt, bärande några papper. Går fram med lifliga rörelser och kastar sig, utan att bemärkas af *Karin*, i länstolen till vänster. Han lägger pappren på bordet. Efter en stund barskt till *Karin*):

Hvad är det, *Karin*, som ditt öga fångslar
Och lockar dig att låta hjulet hvila?

Karin (sprittr till) Ah, du är här! Ej visste
jag att vänta

Så snart till hemmet dig. Jag trodde många
Och svåra frågor du utreda skulle
Med konsistoriet, som du församlat.

Rothovius. Jag redan tröttnat. Alla nu
mig svika,
Då folkets styfva sinnen under kyrkan

Jag böja vill till from och ödmjuk lydnad.

Karin. Du säkert dömer nu för strängt, min
fader

Roth. Nej, ensam har jag fåfängt sträfvat,
manat,

Predikat, hotat. — Ingen framgång spörjes. —
Jag hoppats få, likt åkermannen, bärga
I ålderns höst med glädje in en skörd,
Som spirat upp ur oförtruten möda;
Men detta mulna, kalla land mig ger
För allt det goda jag det velat bjuda
Till lön blott otack, afvoghet och hat. —
Hur gärna vände jag till Sverige åter. —
Mig åren tynga. Dock jag vandringsstafven
Med glädje fattar, om det mig förunnas
Att lemna detta land.

Karin. Säg har du icke
Ett hem dig skapat ock på denna strand?

Roth. (utan att höra henne)
Ej mäktade jag bära denna börda,
Om ej den ädle Brahe vid min sida
Jag egde än, en trofast vän — ett stöd.

Karin (smekande) Och jag, min far, är intet
jag för dig?

Roth. (blickar upp mot Karin; hans uppsyn ljusnar)

Du är mitt solsken. Ljust du hemmet gör.
Hvar gång du glad här ilar mig till möte,
Din moders bild står blid för själens öga.
Än ofta, då i kyrkan upp jag träder
Att straffa min församling, ifrån henne
Från skumma hvalfvet, där i ro hon hvilar,
En fridens helsning tyckes nå mitt öra
Och vredgadt tal till milda ord förbyter.
Som hon i hemmet förr, du lugnar stormen
Och smeker mig till ro. Jag söner, döttrar
Såg växa upp. Från fadershuset flögo
De ut i världen, egna bon sig redde.
Du ensam stannat kvar. Ej någon tanke
För dig jag eger dold; ej du för mig?

Karin (tveksam) Nej, ingen, fader!

Roth. Dubbel skatt jag eger,
Dig, Karin, och den pärlekrans af minnen
Jag bundit hop från flydda dar. Än gärna
Min tanke flyger hän från stundens oro
Till fadershyddan, där jag älska lärde
Gudsmännen Luther, Huss, dagsverkarsöner
Från ringa hem som jag. Lik dem att kämpa
För sanningen, att främja få Guds rike
Jag drömde då som högsta mål i lifvet.

(Karin närmar sig fadern, under det han talar)

Till Wittenberg med Axel Oxenstjerna
Jag kom. Vid unga år han blef min vän.
Till fosterlandets och till kyrkans båtnad
Vi många planer tänkte ut. Kung Karl,
Då hem jag vändt, den unge Gustaf Adolf,
Högtsalig nu, mig gaf att fostra upp.
Hvad bäst jag visste i hans späda sinne
Jag sökte planta in. När härlig hjälten
I spetsen för sitt folk sen stred och blödde,
Jag sade till mig själf: en del af äran
Är din. Det unga trädet du ju skolat.
Ej gaf jag Gudi äran. Nu förmätna
Och tygellösa drömmar straffas ock.
Ej någon akta vill, hvad här jag verkat.
Det är dock tungt att gömd och bortglömd dö!

Karin. Har du ej verkat här i kärlek, fader?

Roth. En vårflod likt, mitt varma nit har
brutit

De starka isar, i sin väg det mötte,
Det vattnat, livvat, nya krafter skänkt,
Men ock det ruttna ned i spillror störtat.
Förintelsen man ser. Mig skulden ger man.
Ej Finland älskar mig, jag det ej älskar.
En främling hit jag kom, jag har förblifvit

En främling, som jag var. — Säg, hvad är
kärlek?

Karin. Så har du själf mig lärt, att kärlek,
mild,

Försakande, tålmodig, allt fördrar,
Men intet fordrar.

Roth. (efter en paus) Tack mitt barn. Din lära,
Den gör mig godt. O, egde jag ditt sinne,
Det unga, än förtröstansfulla! Lifvet
Du ser i ljus. Du älskar hela världen!
Säg, är ditt hjerta fäst vid detta land?

Karin (kastar sig på knä framför sin fader)
Du vet, att barn jag var, då hit jag lände,
Här har min barndom ljus och klar förflutit,
Ett ordspråk här jag lärt: ljuft susar vinden,
Som genom hemmets björkar talar.
Ej bättre hem jag vet än detta. Vänner
Jag inga andra egt, än här jag mötte!
(smekande) Ej kan du fordra, att jag sluter lik-
nöjdt

Mitt hjärta till för allt det sköna, goda,
Som jag ser växa upp ur Finlands sköte.
Det är ditt eget verk, jag älskar, fader.

Roth. (stiger upp) Rätt sällsamt, aldrig förr
jag tänkt på delning,

Min Karin, af din kärlek mellan mig
Och andra. Dock, ej längre är du barn;
(suckar) En dotters känslor, om ock ömma, vika
För nya, oförstådda, underbara.
Snart kommer han, kanhända, som ditt hjärta
I bojer smider! Någon adlig junker
I grefvens följe hviskat i ditt öra
Ren fagra ord om kärlek? Säg mitt barn?

Karin. Ej deras ord jag fattat, då till mig
Sitt tal de ställt.

Roth. Fritt är då än ditt hjärta?

Karin. Jag vet ej — tror ej. Allt jag måste
yppa.

Ej får det döljas. Hårda ord du fällde
Nyss om det folk, som bor i detta land.
Du hotade att gå till Sverige åter.
Dig följa ville jag.

Roth. Af tvång?

Karin. Af kärlek.

Dock först vid tanken på att lemna hemmet
Och detta land jag fattar, huru mycket
Jag lemnar efter mig, mitt halfva hjärta
Och alla platser, där jag fordom lekte,
Mig dubbelt kära, då från dem jag skiljes,
Och alla vänner, som i fröjd och smärta

Min boning de ej aktade — en stormning
Mot den försökte. Fönster, dörrar brusto,
Då stora stenar hejdlöst mot dem flögo.

Karin. Ej tog *han* del däri. Jag det försäkrar.

Roth. Då räfsten kom och alla spordes noga,
Om med de varit i den vilda leken,
Ej gaf han svar, ej mäktade han neka,
Sitt straff han led. Som främst i upprors-
hopen

Han skickad blef från skolan. Aldrig finge
Han återvända dit. Så lydde domen.

Karin. Oskyldig var han. Straffet tog
han mot

Att andras öde lindra.

Roth. Barnslig tro!

Nu kommer han kanhända andra gången
Att störa hemmets frid, min skatt att rövva,
Säg, Karin, säg att honom ej du älskar,
Men redo står med mig att slå tillbaka
Den djärfve rövvarn, som vår lycka hotar.

Karin. Sann bör jag vara. Honom högt
jag älskar.

Då vi åtskildes, ej jag det förstod.
Nu först jag fattar kärleks fröjd och smärta.

Ej fader, får du stöta honom bort!

Roth. Jag får ej?

Karin. Stolt han är. Du skådat endast,
Då han ställt hot mot hot; men mildt och ödmjukt

Hans sinne är, när kärlek ber. Mitt ord,
Min minsta vink han förr så villigt lydde.

Roth. Jag glömmet mig. Att öda dagen bort
Med fagert snack om kärlek, ej mig likar.
Hård tiden är. Att vaksam, trofast strida
Mot onskans makt *för* kunskap, ljus och sanning.
Se där min pligt. Högt ljude min predikan
I morgon dag, då Jeremias' straffdom
För syndens folk jag tolka skall, bevisa,
Att denna tid i otro, flärd och laster
Ej egt sin like. Nu begrunda jag
I stillhet vill mitt tal. Mig ingen störe
Förutan viktigt skäl, minns det! Farväl!
(Tager pappren från bordet och går ut till vänster.)

ANDRA SCENEN.

Karin (ensam) Ej fruktar jag min fader.
Vredens vågor
Snart hunnit svalla öfver. Glad och fri
Jag känner mig, sen allt jag honom yppat.

Men Jeremias och hans klagovisor
De skola åter fram. Vanvördig ungdom
Högt kallar bispn »gamle Jeremias»
Hvar gång han kommer med profetens visdom.
— Min fader har dock rätt, att stygg är Erik.
Han gycklat, också han, med ålderdomen.
Och jag med honom lett. Hur djupt jag blyges!
(Går till fönstret) Se där han kommer. Hvad
kan han mig vilja?
Han går förbi! Han tvekar! Hvarför? Ändtligt
Han träder in. Jag måste honom näpsa,
Den stygge, käre. Honom vill jag visa,
Att ej ett barn jag är, som tanklöst leker.

TREDJE SCENEN.

Erik Peldanus (inträder genom fonden)

Var hälsad, dygdeädla jungfru Karin!

Karin (förtrytsamt) Dygdeädla? (Med högtidligt allvar) Hvem är ni unge herre?

Erik. Ni känner mig då ej. Blott några år
Flytt hän, sen jag mig *eder* trodde känna.
Ni glömmer lätt. (stolt.) Men mycket sig för-
ändrat.

Erik Peldanus har att föra fram
Till bispén från hans nåde rikskansleren
Ett viktigt budskap.

Karin. Mycket sig förbytt.

Ej bispén förr ni sökte, då ni kom.

Erik. Det tör med skick och ordning bättre
stämma,

Att husets herre först jag söker, innan
Jag bugar mig inför hans stolta dotter.
Man mig befallt att lemna detta bref
I bispéns hand. Förvisso aldrig
Jag djärfts mig tränga in i huset här
Förutan orsak.

Karin. Viktigt skäl alltså

Ni er förmenar hafva?

Erik. Ni vill gäckas

Med den, som stått som narr på denna tröskel.
Jag är ej pojke längre. Gäck jag varit
För er herr fader, men *er* blir jag aldrig.

Karin. Min far förbjudit mig att honom
störa

Förutan viktigt skäl. Skall nu jag trotsa
För eder skull hans vrede?

Erik. Förr ni gjorde det!

Karin. Då var en annan ni. Med höfviskt sinne

Ni trädde fram. Ni lydde, jag befalld.

Erik. För edra stolta ord jag mig ej böjer.

(En liten stunds tystnad.)

FJÄRDE SCENEN.

Karin, Erik, Per Brahe.

Per Brahe (träder in genom fonden. Till Karin:)
God dag, mitt barn, jag hör, att eder fader
Till hemmet redan vändt. Jag önskar språka,
Om möjligt, i en sak af vikt med honom.

Karin. Jag skyndar mig, ers nåd, att honom
kalla

Med bud om eder ankomst. Strax på stunden
Han här skall vara (går till venster).

FEMTE SCENEN.

Per Brahe, Erik.

Erik (ser efter henne). Var väl detta Karin?
En annan bild var fäst djupt i mitt minne.
(bittert) Hon är sin faders barn.

Brahe (som gått fram och satt sig i länstolen till
höger) Hvad fröjd att kunna
Min gamle vän ett sådant budskap bringa.

(till Erik) Är icke ni denunge mannen, säg,
Som nyss framförde rikskanslerens bref
Till slottet?

Erik. Till er tjänst, jag är densamme!

Brahe. Med glädje hälsas den, som glädje
bringar.

Tack skyldig är jag er. Hvad är ert namn?

Erik. Erik Peldanus.

Brahe. Har så ung en plats ni funnit
Bland statens tjänare?

Erik. Student jag är, ers nåd. Upsala lär-
domsskola

Jag trenne år besökt att kunskap vinna,
Som ej i eget land förvärfvas kan.

Brahe. Ni finne är?

Erik. Javäl, ers nåde.

Brahe. Känner

Ni innehållet af det bref, ni hitfört?

Erik. Jag det blott anar. Mig herr riks-
kansleren

Det gaf på samma gång, som ett till bispen.

Brahe. Hur föll hans val på er till sände-
bud?

Så viktigt uppdrag förr han ombetrodde
Ej hvem som helst. Hur njuter ni hans gunst?

Erik. Jag det ej säga kan. Jag ombud varit
För landsmän, som en klagoskrift mot bisp
Till kanslern lemnat. Såsom svar därpå
Jag brefvet mottog.

SJÄTTE SCENEN.

Per Brahe, Erik, Rothovius, Karin.

Brahe (till Erik, som ärnar gå) Stanna yngling
kvar.

Det budskap hit ni fört, skall ni få del af.

Roth. (med ett bref i handen, går emot Brahe, som stiger upp och räcker honom sin hand.)

Karin (till Erik i bakgrunden)

Försiktig var, förlåt och tro på mig (ut i fonden)!

Erik (ser efter henne) Ej jag förstår.

Roth. Ers nåd, var hjärtligt helsad!

Ni kommer hit till mig, då mest jag trängtar
Att eder råka få. Och nu en bön till eder
Jag frambär. Hjälp mig bort från denna hätskhet
Och grymhet, som mig hota. Se ett bref
Helt nyss jag fått. Man säger, att jag smädat
För laglös dom hofrättens assessorer
I min predikan. Höga äro de förvisso,
Så att man dem ej nämna ens tillåtes

Uti Guds hus. Men inför rätt och domstol
Jag nu skall stå till svars för denna klagan.
Jag vederlägger den. Sen må mig unnas
Att skudda Finlands stoft från mina fötter.

Brahe. Ni synes trött, herr bisp, behöfver
hvila.

(pekar på länstolen till venster.)

Roth. (visar på högra länstolen)

Tillgif ers nåd, att glömsk af värdens plikter
Jag minnes oförrätten blott, jag lidit.

(Båda sätta sig. Paus.)

Brahe. Rätt ofta det mig synts, vi tagit
miste,

Vi båda om vårt kall. Ni stridsman föddes
Helt visst, herr bisp. Med andens skarpa
vapen

Ni kämpar. Strid är lif. Så är *er* lära.

I krigarns värf jag vuxit upp, men freden

Med gyllne ax i sina spår jag önskar,

Och svärdet redan länge ostördt hvilat

I slidan här. Nu vid hvarandras sida,

Vi ställts att värna, vårda detta land.

I frid jag verkat, sökt det goda främja.

Min sådd har skjutit upp. Jag är tillfreds

med landet — och jag tror — det ock med mig. —

Ni, fader Isak, dragit ut i härnad
Mot tidens ondska. Ren sig segern närmar.
Ni får ej svikta.

Roth. Än är segern fjärran.

Brahe. Lugn står i stormen kärnek. Starka
rötter

Vid hälleberget henne binda. Stormen
snart rasat ut. Med vörndnad alla blicka
Då mot den gamle, stolte. Så är plikten
Det fasta band, som oupplösligt fjättrar
Vid detta land ert lefnadsverk; ej plikten
Blott emot kyrkan, som er ställt att vaka
På denna plats, men mot er själf, mot sanning,
Som högst ni aktar utaf allt i världen.
Att vika undan nu, det vore medge
Att falska irrbloss, icke rätt och sanning,
Lyst eder stig.

Roth. Sant är ert tal, ers nåde,
Sant såsom alltid, dock — — — —

Brahe. Om ej jag hämtat
Det ur ert eget hjärta, ej ni nämnde
Det sant, som nu. Dock låt oss lemna detta.
Ej narrars bjällerklång och pojkers upptåg
En man som er, herr bisp, få längre störa.
Ett viktigt budskap jag er har att bringa.

Roth. (stiger orolig upp.)

Från kriget åter spörjes sorg och motgång?

Brahe. Banér sin här från Böhmen lyckligt dragit

Till Thüringen. Allt går där väl. Helt annat
Jag er att tälja har.

Roth. Vår unga drottning,
Herr rikskansleren, har dem ofärd drabbat?

Brahe. Ni ser blott moln i vårens solskens-
dagar. —

(stiger upp) Rätt mången gång vi ordat, ni och
jag,

Hur än ett verk i Finlands bygd är öfrigt.

Här saknas en akademi, som främjar

Ett gudligt lefverne och drager kunnigt

Och ärligt folk till eget hemland åter.

Ej till vårt tal man lyssnat. Onda tider

Och örlog statens skatter kräft. — Ni minnes

Mitt löfte, att förrn detta blefve ogjordt,

Jag det beställa ville själf. Nu har jag

Ett bref från rikskansleren fått. Han bjuder

Att allt må med det första göras redo

(räcker Roth. brevet) För vår akademi. *Vår* är i
sanning

Akademi. *Er* icke minst, herr bisp.

Roth. (genomögnar brevet) Mig fröjd förutan
like ni beredt

Med detta bref. Ja, prisad vare Gud!
Min varma bön han hört, och han allsmäktig
Sitt ljus vill sprida öfver detta land.
Dess isar skola smälta. Unga redskap
Med kunskapsskatter och med vaken håg
Hvad ej den gamle mäktat skola verka.

Brahe. (till Erik) Träd fram, min vän, ni
hade ju ett bref
Från rikskansleren till Hans Högvördighet.

Erik. Ja väl, men nu jag tvekar, om jag
bör — — —

Roth. Har du ett bref till mig? Gif hit!

Erik. Förlåt mig!

Roth. Hvad då? (uppbryter brevet och läser:)
»Mig trägna ämbetsvärf förhindra
Så ofta eder skrifva till, som gammal vänskap
Och samvets böjelse och kyrkans bästa
Det skulle kräfva — — Hennes majestät
På min tillstyrkan — tjugusjette mars — —
Har undertecknat brevet — för att hedra
Er och gref Per — — Vi eder anbefalle
Att såsom prokansler den nya skolan
Med er erfarenhet» — —. För mig hvad heder!

Än står här något. Unge öfverbringarn
Af brevet sänder jag med muntlig hälsning
Till eder. Vid vår skola i Upsala
Han tvenne år med heder har studerat,
Ger om sig bästa hopp. Men han är finne
Och längtar hem. Kanske bland seniorer
Vid er akademi han plats kan vinna.
Han har mitt förord.

Brahe (till Erik) Svaret ser ni här
På klagoskriften!

Roth. Nyss ni bad om tillgift,
Jag icke er förstod. Då Oxenstjerna
Er sändt till mig, ni har min fulla tillit.

Erik. Jag måste tala ut. Jag mig förbrutit
Mot eder. Kan ännu jag hoppas tillgift?

Roth. På denna högtidsdag må allt förlåtas,
Hvad du mig gjort. Hvem är du då, säg ut?

Erik. Erik Peldanus är mitt namn.

Roth. Just han
Nu skulle träda upp i denna stund
Att glädjens bågare med malört blanda.
Hvad vill du mig?

Erik. Jag ödmjukt hos er beder
Att Ni, herr bisp, i glömskans flod må sänka
Den hårda dom, ni rättvist i ert sinne

Fällt öfver mig. Jag vill och måste yppa,
Jag mera ondt er gjort, än själf ni anar.

Roth. Jag känner allt.

Erik. Ja, jag till rikskansleren
Mot eder framfört klagomål, (Rothovius visar sig
förvånad) och svaret

På dem jag trodde mig få eder bringa.

Ett vittne blef jag här till edert samspråk,

I ädle herrar, och jag skamfull blygdes,

Då jag fick höra edra höga planer

Till Finlands lycka. Nu ert höga, stränga allvar

Jag fattar rätt, herr bisp. Mitt unga hjärta,

Som klagat bittert, då från hemmet jagad,

Jag fjärran nödgats kunskapstörsten släcka,

Slog högt af fröjd, då jag förnam, att Finland

Sin undangömda strand skall snart få pryda

Med en akademi. Ja, den ert verk

Ju är. Ej brevet fram jag lemna vågat,

Om icke ni befalt. — Mig slår med häpnad

Dess innehåll. En stor mans sätt att skipa

Rättvisa jag nu ser.

Roth. Har du talt ut?

Erik. Allt har jag sagt!

Roth. Ett ännu döljer du!

En stöld du har begått!

Erik. Min skuld är stor

Mot er, men denna skymf ni borde spara.

Roth. Du stulit har från mig min dotters
hjärta.

Erik. Ni vilse far! Er dotters stolta sinne
Mig hennes kärlek icke aktat värdig.

Roth. Du nekar att du henne älskar?

Erik. Sanning

Jag eder lofvat. Henne högt jag älskar;
Hon icke mig.

Roth. Dock själf, just denna dag
Hon anförtrött mig denna hemlighet.

Erik. Jag eder svär, herr bisp, jag den ej
anat.

Roth. Ej tål jag dunkelt tal. Att det utreda
Min dotter hit jag kallar. Hon må tala.

(går ut i fonden.)

SJUNDE SCENEN.

Erik (till Brahe) Ers nåd, den mildhet ur ert
öga talar.

Mod ger mig att er nalkas med en bön.

Ert ädla hjärta stora mål i lifvet

Ställt upp för sig. Ni rikens välgång skapat,

Den ringes lycka ock kan ni bereda,
Kan främja med ett ord. Om Karin älskar
Mig än, som bispen sagt, gif då ert skydd
Åt vårt förbund!

Brahe.

Vi få väl se!

ÅTTONDE SCENEN.

Roth. (inträder från fonden, åtföljd af Karin)

Här Karin

Du ser den unge mannen. Dig jag spörjer,
Om ej du honom älskar?

Karin (tveksamt)

Sällsam fråga!

Roth. Ett svar mig gif!

Karin.

En börda tyngt mitt sinne,
Tills jag i dag den lyftat från mig, fader.
Kär dock den var mig, i mitt hjära sluten,
En hemlighet af ingen känd, ens anad.
Sitt hjärtas helgedom man öppnar endast
I högtidsstunder. Nyss en blick, o fader,
Du i mitt inre kastat. Dörrn jag stänger
För alla andra. Fåfångt få de klappa.

Brahe. Din fader vill ditt väl. Mig ej du
frukte,

Ej denne unge mannen här, som brinner

Af längtan att få svar på sina frågor,
Om du bekräfta vill din faders ord.

Karin. Hvad har han sagt?

Erik. Att du mig älskar, Karin.

Säg det ock själf.

Karin. Ej får du tvifla, Erik,

Uppå min faders ord. En lydlig dotter

Jag alltid varit, ej hans ord förnekar.

Erik (vill skynda fram mot Karin) Hur högt jag
älskar!

Roth. (hejdar honom) Håll, min gunstig herre!

Ej så ett barn man rövvar från dess fader.

Du har mitt ord, att jag dig tillgift skänker

För hvad som skett. Men aldrig jag dig lofvat

Min dotter.

Erik. Hon mig älskar!

Brahe. Fader Isak,

Låt Oxenstjernas bref ock något väga!

Han ej förutan skäl den unge mannen

Sitt förord gett. En rask och ärlig pojke

Han synes också mig. Låt er beveka!

Karin. Haf hjärtlig tack, ers nåd!

Roth. Högädle herre

Ni fordrar mycket. Gärna hvarje önskan

Af er jag ville fylla. Men min Karin!
Hon är mitt allt.

Brahe. Här plikt är att försaka,
Att andras lycka göra är vår egen.
Ni skickats hit att skapa frid och välfärd.
Ni klagat själf, att ni ej kunnat vinna
Så Finlands kärlek, som ni önskade. Tillåt
Er dotter älska Finlands son och älskas
Af honom åter. Vill ni skilja åt
Två hjärtan, skapta att hvarann tillhöra.
Låt dem i ljusa drömmar lyckligt skåda
Mot samma framtid, Sådan härlig tafla
Tillintetgöra med er hårda vilja,
En grymhet vore.

Karin. Ack, min far! du älskar
Ju högt din dotter. Låt din kärlek råda!

Roth. (visar på Brahe) Här talar plikt, (visar
på Karin) där kärlek. De sig ena
Emot mig. Hur skall jag bestå i striden.
När alla bundsförvanter svika? Ännu
Jag dock ej sluter fred, blott vapenhvila.
Dig, finske yngling, vill jag pröfva, innan
Jag dig min dotter ger.

Erik. Ej är jag värdig
En sådan lycka än. Men jag arbeta

Och sträfva vill, att Karin själf en dag
Jag vinna må, som hjärtat ren jag vunnit.

Brahe. Det första budskap har Peldanus
bragt

Till Finland om den skatt af kostbart värde,
Som nu det vunnit. Främst bland unge kämpar
Må han sig ställa, som för Finlands framtid
Till vapenvakt i höga tempelsalar
Sig reda. Om han trogen då befinnes
Och vaken på sin post, han lönen tage
Af eder hand, herr bisp.

Roth. Ja så det blifve,
Som ni det sagt, ers nåd. En seniorsplats
Jag gifver dig, Peldanus. Dina landsmän
Med föredöme skall till flit du mana!
Dem föra an i ljusets ädla strid.
Så hoppas jag. Kom ej mitt hopp på skam.
(till Brahe) Hur önskar ni, ers Nåd? Får väl
jag yppa

För allmänheten ren ert glada budskap?

Brahe. Ej någon hemlighet af det ni göre.

Roth. Då skall i morgon jag i Herrens
tempel

Uppträda, låta ljuda högt den sanning,
Att sedan världens grund blef lagd, ej större

Välgärning vederfarits Finlands folk
Än denna.

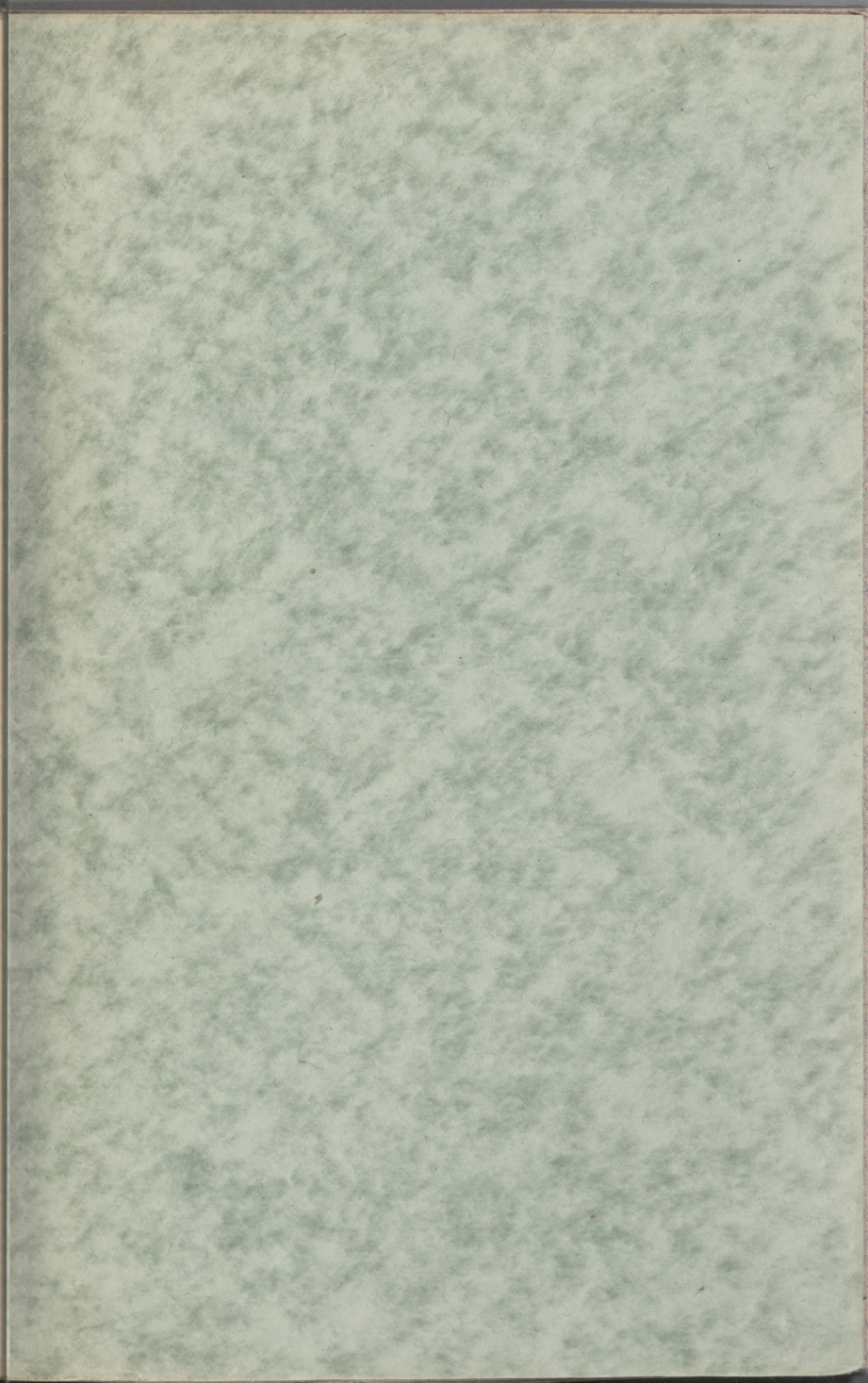
Karin. Prasad vare Gud! Min fader
Af glädje strålar nu.

Roth. (till Brahe) Er, ädle herre,
Min tack jag hembär. Mig nytt mod ni gifvit.
Med hopp en framtid motser jag, som bringar
Åt Finlands bygder all den frid och lycka,
Som hägrar fjärran än. Då skall man minnas
Ert verk, gref Per.

Erik. — Och prisa »grefvens tid»!

(Ridå.)

PRIS: FMK 1: 25

